

Eld

Häromveckan satt jag och arbetade på universitetsbiblioteket vid University of Nevada, Reno – en stor byggnad med sval och frisk luft och fin utsikt över stan. Höstterminen skulle dra i gång på allvar veckan därpå, så det var tyst och lugnt i biblioteket, särskilt högst upp på fjärde våningen. Men tystnaden bröts av en speakerröst: "Pack alert!" – UN Renos olika sportlag kallas "Nevada Wolf Pack", och jag förmodar att "pack" refererar till studenterna; maskotar och smeknamn är ett amerikanskt universitetsfenomen som det inte riktigt finns någon motsvarighet till i Sverige. "Pack alert! Face covering required at all time. No eating in the library." Jag hoppade till när meddelandet kom första gången – inte för innehållets skull, förstås, utan på grund av den plötsligt brutna stillheten. Ingenting var egentligen märkligt med det hela, förutom att speakerrösten på pricken lät som Cecil

Jag tänkte på allt detta när jag satt på fjärde våningen på universitetsbiblioteket och tittade ut genom fönstret och såg kasinoskyskraporna genom rökmattn. Utöver Darwins *Voyage of the Beagle*, som jag för närvarande översätter till svenska, hade jag nämligen tagit med mig Harry Martinsons *Naturessäer*, en volym från år 2000 med fyra essäböcker. Jag hade bara nosat i boken innan, men denna dag var det en essärubrik som talade till mig: "Det överansträngda samvetet", ursprungligen tryckt i *Utsikt från en grästuva* (1963). På 1960-talet var det i första hand kärnvapenhotet som oroade folk i allmänhet, inte klimatet, men Martinsons ord är relevanta ändå. Jag vill gärna citera ett längre stycke ur essän, för jag behövde läsa dessa ord den dagen på biblioteket, och jag gissar att det finns många därute som också kan behöva läsa dem.

Gershwin Palmer, radiovärden i den surrealistiska podden *Welcome to Night Vale* som utspelar sig i en ökenstad och som jag skrev om i min juliessä här på *Populär Poesi*. Huruvida de två rösterna faktiskt liknade varandra vet jag inte; kanske bottnade förnimmelsen i att jag omedvetet letade efter likheter mellan de två ökenstäderna. Ett obestridligt faktum är dock att det bara några stenkast från vår lägenhet, på den nedgångna 4th Street med dess skumma missbrukarfigurer, finns ett likaledes nedgången motell vid namn "Tombstone Territory" som ligger bredvid en begravningsentreprenör, "Mountain View Mortuary".

Hur som helst: syftet med den obligatoriska ansiktsmasken på biblioteket var naturligtvis att hindra spridningen av covid-19, men det finns ytterligare ett skäl till att jag har gått runt med ansiktsmask i sommar även utomhus: skogsbränder. Luften har varit lite bättre de senaste dagarna, men för ett par veckor sedan nådde nivåerna av skadliga partiklar stundtals den värsta kategorin, "hazardous". Stora bränder härjar i de kaliforniska skogarna bara någon timmes

I krig vet människan varken ut eller in. Vilket ben ska man stå på i dag. Det vänstra ömma sorgebenet, eller den högra inflammerade sorgefoten. Men Staten fortsätter att begära den oförfalskade, varje morgon nya patriotiska kärlekskänslan för staten. Den känslan klarar inte människan i längden utan att hyckla eller förråas. Ett samvete blir fort utslitet, när det exploateras av Staten. Hon ska ha socialt samvete och militärt samvete och historiskt samvete, och samvetet som rör omsorgen om de kära, som det heter, och om vilka hon måste köpa färdiga känslor hos begravningsentreprenören. Det är svårt att vara människa på alla de sätt som människor begär, och att strax därpå få detta att passa ihop med vad staten, klassen eller partiet begär. Hur många otillständiga motsägelser måste inte människan lära sig att dagligen overse med. Den stora och förgrenade verklighetens motsägelser är ju dagligen så många att de inte ens hinner bli påtalade förrän andra och nya är där. Men lite faller de ändå av sig inom oss, en fällning som ökar vår känsla av vanmakt. Vägen till känslökyla och känslodöd är vi alla i någon mån dömda att gå genom att vi ständigt måste vänja oss vid horribla motsägelser i allt som kallas världens

bilfärd bort. Den största branden, Dixie Fire, har varit i gång sedan 13 juli och är i skrivande stund (7 september) nästan 3 800 kvadratkilometer stor – ungefär lika stor som Dalsland, med andra ord.

Branden är till 59 procent under kontroll (vad det nu exakt betyder), vilket torde innebära att det finns en hyfsad chans att den kommer att slå förra årets rekordstora brand, August Complex (4 179 kvadratkilometer). I Reno ser vi inte själva bränderna, men i flera veckor låg röken som en tredimensionell matta över staden. När man gick ut – luftkonditioneringen filtrerar tack och lov luften i lägenheten – kunde man tro att man satt vid en lägereld.

Det är inte bara klimatförändringarna som ligger bakom det faktum att åtta av de tio största skogsbränderna i Kaliforniens historia har inträffat de senaste fyra åren – det beror även på att man sedan länge försöker förhindra skogsbränder, vilket medför att det finns ett överflöd av bränsle när elden väl får fart. Men enligt en studie från förra året verkar klimatet, föga förvånande, också vara en stark bakomliggande faktor.

gång. Och säkert är att det finns en modern känslodöd av ett annat slag än den som psykologerna i allmänhet hinner att syssla med och beskriva. Vi tvingas alla att begränsa vårt samvete till det vi någorlunda kan omfatta och att i övrigt överlåta världssamvetet att bli förvaltad av instanser av politisk art. Men hur fungerar detta världssamvete? Oftast synes det bara vara en känslodöd upphöjd till politisk dignitet med allt vad detta innebär av andligt förfrusen överhöghet. Även de största idealister blir där med tiden kylskåp som ständigt anser sig böra vårda en lidelsefri temperatur.

Jag vill inte säga att klimatkrisen inte är allvarlig. Jag vill inte heller säga att vi saknar ansvar. Men som privatperson finns det till syvende och sist inte så mycket man kan göra som verkligen skulle göra skillnad. Det kan vara en god idé att låta samvetet vila en stund. Och kanske till och med fokusera på det goda som trots allt finns, exempelvis Martinsons poesi.

*Här är furornas och molnens hem.
Granarna finner man i deras egna
skuggland.*

Att klimatet går åt skogen samtidigt som inte särskilt mycket verkar göras för att förhindra det är knappast någon nyhet. Att det är svårt – emotionellt, existentiellt, etiskt – att hantera denna insikt känner nog de flesta som har följt nyhetsrapporteringen. Vad gör man med denna insikt och dessa känslor?

Det finns förstås inget allmängiltigt svar på denna fråga. En del blir aktivister. Andra ser vad som händer men låter det glida i bakgrunden för att ibland blossa upp i form av sorg, ångest, förtvivlan, rädsla. Några hanterar det genom att skriva om det eller forska om det. Andra genom att stänga av känslorna. En del blir arga och avfärdar klimatforskningen som pseudovetenskaplig. Vad de flesta däremot känner, skulle jag gissa, är att vi *förväntas* känna på ett visst sätt – av media, av politiker, av kändisar. Det finns ett slags föreskrift i offentligheten: vi förväntas känna skuld. Vi förväntas känna att klimatkrisen är vårt fel. Detta samtidigt som vi förväntas tjäna pengar, konsumera, resa och bidra till att upprätthålla civilisationen i största allmänhet. Huruvida dessa två föreskrifter står i nödvändig motsättning till varandra

*Oväntad soleld slår in i gläntorna och
förlöser
tankar som vintrat sig fast
i tungsinnets dal.*

(obetitlad dikt i Tuvor, 1973)

Solen

vet jag inte. Jag har sannerligen trott det
många gånger, men jag vet också att jag
vet ganska lite vet om civilisationen,
världen och universum.

Månen

Daniel Helsing
(7 september 2021)

Sidor: 1 2 3 4 5 6 7 8

Populär Poesi stöds av

KULTURRÅDET

KULTURENS

© 2021 Populär Poesi | Drivs med Responsive Theme